Burgemeester en wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl

Gemeente Utrecht

Aan de gemeenteraad

Behandeld door	E.M. Spanjer	**Datum**	23 december 2022
Doorkiesnummer	14030	**Kenmerk**	10717554
E-mail	eva.spanjer@utrecht.nl	**Onderwerp**	Aanpak koopkrachtcrisis 2023
Bijlage(n)	-	**Beleidsveld**	Werk en Inkomen

Geachte leden van de raad,

De koopkrachtcrisis houdt aan en ook in 2023 blijven de prijzen hoog. Hoewel de Minima Effect Rapportage laat zien dat de koopkrachtcrisis dankzij het koopkrachtakkoord in 2023 minder diep ingrijpt in de levens van onze inwoners, is het noodzakelijk om nog extra maatregelen te treffen. Zoals al eerder aangekondigd ontvangt u nog in 2022 de nieuwe maatregelen voor volgend jaar. In deze raadsbrief informeren wij u daarover.

In gesprek met de stad
Sinds de zomer zijn we veel in gesprek geweest met de stad om te horen wat inwoners nodig hebben op het gebied van armoederegelingen tijdens de koopkrachtcrisis. We hebben zelf diverse bijeenkomsten (mede) georganiseerd, of hebben ons aangesloten bij al geplande bijeenkomsten waar bestaanszekerheid op de agenda stond. Er is intensief gesproken met ervaringsdeskundigen, professionals, inwoners en de ArmoedeCoalitie. Ook de Raadsinformatiebijeenkomst over bereik van regelingen en hulp, die plaatsvond op 6 december, was daarom belangrijk. De heftige, persoonlijke verhalen die inwoners afgelopen periode met ons deelden, hebben ons geraakt. Daarnaast gaven deze verhalen ons extra motivatie om het verschil te maken voor onze inwoners.

Er waren twee onderwerpen die in vrijwel alle bijeenkomsten de meeste aandacht kregen. Het eerste thema is dat veel inwoners door de inflatie ernstige financiële zorgen hebben en bang zijn dat ze de rekeningen niet (meer) kunnen betalen. Dit geldt in het bijzonder voor huishoudens waar er ook veel zorgkosten zijn en huishoudens met (opgroeiende) kinderen. Er werd vaak genoemd dat er behoefte was aan extra geld, maar ook werd aangegeven dat het fijn is om bijvoorbeeld specifieke bonnen te ontvangen. Omdat het geld anders toch wel op gaat aan de boodschappen of de energie. Het tweede onderwerp dat in alle bijeenkomsten terugkwam is dat we met onze regelingen inwoners nog niet goed genoeg bereiken. Of dat inwoners de regelingen niet kunnen of durven aan te vragen. Omdat ze bang zijn het geld ooit terug te moeten betalen, omdat er geen vertrouwen meer is in welke overheid dan ook, of omdat het aanvragen van een regeling te ingewikkeld is. Bijvoorbeeld omdat je de taal niet machtig bent of omdat je hoofd zo vol stress zit dat je niet in staat bent het aanvraagproces te doorlopen.

Uitgangspunten
Deze twee onderwerpen én de Minima Effect Rapportage 2023 (MER) vormen samen de basis voor de nieuwe koopkrachtmaatregelen voor 2023. In de vorige raadsbrief over dit onderwerp hebben we op basis van de MER 2023 vier uitgangspunten voor de nieuwe maatregelen van 2023 vastgesteld. Hieronder staan ze nogmaals weergegeven:

- Zorgen voor vangnet voor inwoners die te maken hebben met hoge kosten en daardoor ook in 2023 financiële problemen hebben, bijvoorbeeld voor chronisch zieken en inwoners met hoge energierekening
- Gericht op huishoudens die het meest kwetsbaar zijn;
- Vol inzetten op bereik, dit mede naar aanleiding van de micro-data in het nieuwe hoofdstuk in de Armoedemonitor, waaruit blijkt dat een aantal inwoners die hier recht op hebben, nog geen gebruik maakt van regelingen. Terwijl we (o.a.. uit de MER) weten dat gebruik maken van alle regelingen essentieel is om te kunnen rondkomen;

Daarbij zorgen we ervoor dat de beschikbare financiële middelen bij hen terecht komen die dit het meest nodig hebben. In 2023 is per saldo ongeveer een miljoen euro extra beschikbaar op het programma Armoede. Aan de ene kant zien we de uitgaven door een groter bereik toenemen. Hier staan extra middelen (500.000 euro) voor armoede uit het coalitieakkoord en de verwachte extra rijksmiddelen uit de envelop Arbeidsmarkt, Armoede en Schulden (de zogenaamde ‘Schoutenmiddelen’) tegenover. De Schoutenmiddelen zijn echter nog niet toegekend via de decembercirculaire en het ziet er naar uit dat deze pas later in 2023 beschikbaar komen voor gemeenten. Het budget voor de energietoeslag 2022 verwachten we niet volledig uit te geven. We hebben dit restant aangewezen als voorschot voor de nog niet ontvangen Schoutenmiddelen, zodat de maatregelen wel direct in januari in werking kunnen treden. We doen dit op deze manier omdat we het van groot belang vinden direct vanaf januari extra maatregelen te treffen, anders zakken inwoners door het ijs. We voelen ons daarbij gesteund door uw oproepen in de commissies van 29 september en 19 oktober om juist nu inwoners en met name kinderen die in de knel komen te helpen.
De maatregelen moeten passen binnen de beschikbare middelen en daarmee is het financieel kader het vijfde uitgangspunt. Dat betekent dat we scherpe keuzes moeten maken hoe we de beschikbare middelen besteden.

Maatregelen 2023
Op basis van bovenstaande uitgangspunten en het financiële kader nemen we de volgende zes maatregelen voor 2023.

1. Verhoging U-pastegoed 12 -18 jarigen

Een eenmalige verhoging van het U-pas tegoed van kinderen van 12 – 18 jaar met 150 euro per kind. Kinderen van 12 – 18 met een U-pas krijgen nu 385 euro per U-pasjaar. Het U-pasjaar is halverwege en bij veel kinderen is een (flink) deel van het budget besteed. Dit nieuwe budget van 150 euro, geldig tot 1 juli, stelt hen in staat ook de tweede helft van het U-pasjaar te blijven meedoen. Bijvoorbeeld het kunnen betalen van de stijgende sportcontributies, door de hoge energieprijzen. Of het alsnog kunnen financieren van een laptop, die ook flink duurder zijn geworden. Met deze maatregel compenseren we heel gericht de groep ouders met oudere kinderen, die in de MER het meest kwetsbare huishoudtype zijn. Bovendien komen we met deze maatregelen ook tegemoet aan signalen van partners in de stad zoals Leergeld en Jeugdeducatiefonds (JEF), die meer aanvragen krijgen omdat U-pas als voorliggende voorziening al uitgeput of onvoldoende is. Ook komt deze maatregel tegemoet aan de wens uit de stad om niet alleen geld te geven, wat gemakkelijk op gaat aan alle rekeningen, maar ook te zorgen voor middelen met een specifieke bestemming. Deze eenmalige verhoging kost 600 000. Er zijn op dit moment 4000 kinderen in de leeftijdscategorie 12 – 18 jaar. De kosten bedragen 600 000 euro. Het extra tegoed wordt per 1 januari automatisch bijgeschreven op de U-passen van alle

kinderen in deze leeftijdscategorie. In januari worden de ouders van deze kinderen per brief geïnformeerd.

2. Extra subsidie aan Stichting Leergeld

We geven een extra subsidie aan Stichting Leergeld van 100 000 euro. Stichting Leergeld krijgt door de koopkrachtcrisis steeds meer aanvragen. Daarom ontvangt de Stichting komend jaar incidenteel een ton extra subsidie. Met deze maatregel komen we tegemoet aan het uitgangspunt dat we voor een goed vangnet moeten zorgen als de voorliggende regelingen (nog) niet voldoende zijn voor inwoners om rond te komen. Daarnaast draagt deze maatregel bij aan het bereiken van gezinnen in armoede. Door de prominente aanwezigheid van stichting Leergeld zijn meer kinderen in beeld gekomen en de verwachting is dat dit komend jaar ook het geval zal zijn.

3. Boodschappenbonnen

We geven subsidie aan het Rode Kruis van 100 00 euro. Het Rode Kruis verstrekt nu al boodschappenbonnen a € 17,50 per persoon/gezin aan inwoners in acute nood, die de weg tot hulp/inkomensondersteuning (nog) niet kunnen vinden. Dit doet Rode Kruis altijd via een maatschappelijke partner in de stad (bijvoorbeeld de Zorgzusters, voedselpakketten jongeren Kanaleneiland, Stadsteam BackUp, JoU Utrecht). Hierdoor is gegarandeerd dat inwoners niet alleen een bon krijgen, maar ook inzet is op toeleiding naar de reguliere hulp/armoederegelingen van de gemeente. Wij vinden het belangrijk dat we een vangnet houden voor inwoners die op de een of andere manier onze hulp nog niet vinden en in schrijnende situaties verkeren en daarnaast zien we dat het Rode Kruis met deze actie invloed heeft op het bereik van inwoners, omdat ze tegelijkertijd inzetten op hulp en bereik van onze regelingen. Met een subsidie van 100 000 euro kan het Rode Kruis in 2023 ruim 5700 boodschappenbonnen extra verstrekken in Utrecht, bovenop de aantallen die ze nu al verstrekken (zo'n 400 bonnen per week).

4. Subsidie voor het sleutelpersonennetwerk

Eerder informeerden we uw raad al over het inzetten van het sleutelpersonennetwerk om informatie en hulp bij het aanvragen van onze regelingen in de haarvaten van de stad te komen. Dit netwerk willen we verder verstevigen en uitbreiden in de stad en daarom verstrekken we 100 000 euro subsidie zodat er een projectleider aangenomen kan worden die het netwerk verder kan uitbouwen. Ook is het de bedoeling dat het netwerk door de subsidie meer bijeenkomsten door de hele stad kan organiseren. Het sleutelpersonennetwerk wordt ingezet om inwoners te bereiken die wij als gemeente zelf niet goed kunnen bereiken, bijvoorbeeld door een taalbarrière of inwoners te helpen die weinig vertrouwen hebben in de overheid en een persoonlijke aanpak nodig hebben van iemand uit het eigen netwerk die ze vertrouwen. Goed bereik van onze regelingen, zo blijkt ook uit de signalen uit de stad, is echt onze grootste uitdaging van de komende periode. We werken op dit moment hard om het bereik te vergroten via sleutelfiguren en de nieuwe multimediale campagne. Dit heeft aankomende periode onze prioriteit, en we blijven voortdurend evalueren en doorontwikkelen om zoveel mogelijk kansen te benutten.
Daarnaast blijven we ons inzetten om het aanvragen van regelingen te vereenvoudigen. Zo wordt de U-pas al automatisch verstrekt aan iedereen met een bijstandsuitkering. Inwoners met een AOW uitkering en IVA uitkering (dat is een vorm van WIA uitkering) hoeven nog maar eenmalig een aanvraag te doen voor de U-pas, daarna wordt de aanvraag jaarlijks automatisch verlengd omdat we weten dat bij dit type uitkering het inkomen niet meer zal stijgen. Sinds kort verstrekken we ook de Individuele Inkomenstoeslag automatisch aan alle inwoners met een bijstandsuitkering die langer dan 3 jaar in armoede leven. En inwoners met een bijstandsuitkering hoeven nog maar één keer een aanvraag voor kwijtschelding van de gemeentebelastingen in te dienen. In het jaar daarop wordt automatisch gecontroleerd of het inkomen en vermogen nog onder de norm ligt. Als dat het geval is wordt de kwijtschelding verleend. Ook gebruiken we de U-pas steeds vaker als inkomenstoets. Dus als je een U-pas hebt, hoef je niet meer aan te tonen hoe hoog je inkomen is. Dit gebeurt bij de

energievergoeding, de kledingpas en de U-polis. We beseffen ook dat we er hiermee niet zijn. We horen met name terug dat het aanvragen van bijzondere bijstand een enorm struikelblok is, het vereenvoudigen van deze regeling staat bovenaan als we volgend jaar aan de slag gaan met het nieuwe armoedebeleid.

5. Initiatieven

We reserveren 200 000 euro om initiatieven op het gebied van armoede en schulden (uit de stad) te kunnen financieren. Het jaar 2023 lijkt op het gebied van rondkomen er beter uit te zien dan dit jaar. Echter, de ontwikkelingen verlopen soms grillig en wellicht blijkt het later in het jaar nodig ons vangnet nog wat extra uit te breiden. Daarom voegen we 200 000 euro toe aan de subsidiepot voor initiatieven uit de stad op gebied van armoede en schulden. Deze initiatieven zijn gericht op het voorkomen, verminderen en verzachten van armoede- en schuldenproblematiek. Op deze manier houden we ook wat armslag om later in het jaar in te spelen op actuele ontwikkelingen.

6. 500 euro energievergoeding

In februari keren we 500 euro energievergoeding automatisch uit aan alle inwoners die tot nu toe ook een energievergoeding hebben ontvangen. Het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid heeft aangegeven dat gemeenten in 2023 weer 1300 euro energievergoeding kunnen uitkeren. Zij heeft de gemeenten voor het uitkeren van de eerste 500 euro inmiddels ook middelen verstrekt en daarbij aangegeven dat de 500 euro uitgekeerd kan worden aan iedereen die ook in 2022 onder de doelgroep viel. Deze energievergoeding valt formeel nog onder de wet van 2022. Echter, het ministerie heeft gemeenten nog geen duidelijkheid gegeven over de middelen en de doelgroep voor het tweede deel van de energievergoeding, de 800 euro. Het kan zijn dat de middelen en de doelgroep voor 2023 afwijken van 2022. Er is nog geen nieuwe wet voor de energievergoeding voor 2023, en bovendien heeft het ministerie laten weten dat gemeenten pas het tweede deel van de energievergoeding mogen uitkeren als de nieuwe wet aangenomen is door de Tweede Kamer. De verwachting is dat dit niet voor juli het geval is. We realiseren ons dat dit opnieuw onzekerheid voor inwoners met zich meebrengt en daarom blijven we bij het ministerie aandringen op duidelijkheid. Naast de energievergoeding gaan we ook door met het verstrekken van individuele bijzondere bijstand aan inwoners die ondanks de energievergoeding in de problemen komen met hun energierekening, of voor hen die in de problemen komen maar geen recht hebben op de energievergoeding. Dit geldt specifiek voor inwoners die door een (chronische) ziekte of beperking een hoog energieverbruik hebben en moeite hebben om hun energierekening te betalen. Deze vorm van bijzondere bijstand is er juist ook voor hen. Ook in de communicatie zullen we extra aandacht besteden aan deze groep inwoners. De energievergoeding en individuele bijzondere bijstand geeft inwoners extra geld om hun rekening te betalen en draagt daarmee bij aan de het verminderen van stress dat de (energie)rekening niet betaald kan worden.

Aanpak koopkrachtcrisis	
	2023
Uitgaven	**1.100.000**
eenmalige verhoging U-pas tegoed 12-18 jaar	600.000
extra subsidie Stichting Leergeld	100.000
boodschappenbonnen	100.000
sleutelpersonennetwerk	100.000
subsidieregeling initiatieven uit de stad	200.000
Dekking	**1.100.000**
vrije ruimte armoedebegroting	1.000.000
Via begroting Jeugd subsidie Leergeld	100 000

Nog een extra actie in 2022: kledingpas
Dit jaar doen we nog één extra actie op de kledingpas. De pas is een enorm succes en staat open voor ouders met kinderen (4 – 18) met inkomen tot 150% van het wettelijk sociaal minimum. Er zijn nu 6200 passen verstuurd, er zijn nog ca. 1000 aanvragen die beoordeeld moeten worden. Deze laatste aanvragen zijn afkomstig van inwoners zonder U-pas en moeten nog beoordeeld worden of het inkomen onder de 150% valt. Uit onze data weten we dat er dan nog zo'n 2500 kinderen mét een U-pas, maar zonder kledingpas zijn. Deze groep kunnen we gericht bereiken, omdat ze een U-pas hebben. Inmiddels hebben alle ouders van kinderen mét een U-pas maar zónder kledingpas een brief gehad om de kledingpas aan te vragen. Aanvragen voor een kledingpas kunnen tot 1 januari ingediend worden bij Stichting Leergeld. Het tegoed op de kledingpas kan besteed worden tot 31 maart. De dekking is gevonden in de Tonk middelen, die zijn toegevoegd aan het programma Armoede en Schulden om in te spelen op energiearmoede en actuele ontwikkelingen op dit thema.

Studenten
In de vorige raadsbrief op 9 november hebben we u geïnformeerd over hoe we de motie Zorg voor onze studenten oppakken. Ook afgelopen periode zijn we daarom meerdere keren in gesprek geweest met studenten, studentenorganisaties en onderwijsinstellingen. Uitkomst van deze overleggen is dat deze partners breed gaan samenwerken om hulp aan studenten beter te bundelen en in beeld te brengen, zij beschikken bijvoorbeeld zelf ook over noodfondsen, regelingen en hulp voor studenten. De Geldzaak is hierbij uiteraard betrokken. Wij hebben een faciliterende rol. Daarnaast werkt de Geldzaak aan het vergroten van het bereik onder studenten. Zij organiseren vanaf 2023 een inloopspreekuur voor studenten op de Uithof. Daarnaast hebben we afgesproken met studenten dat we samen met hen de plannen van het Rijk voor de energievergoeding voor studenten in 2023 monitoren. We blijven lobby'en bij het Rijk voor een goede compensatie voor de gestegen energiekosten.

Motie 299 kwijtschelden belastingen minima
In de raadsbrief Uitvoering motie 299 kwijtschelden gemeentebelastingen hebben we u geïnformeerd over de kansen en beperkingen die motie 299 met zich mee brengt. Uw raad riep in deze motie op om de vermogensgrens bij de gemeentebelastingen gelijk te trekken met de vermogensgrens in de Participatiewet. Wij zijn hier groot voorstander van. Gelijke vermogensgrenzen zijn veel duidelijker voor inwoners en het hebben van een buffer is een goede manier om problematische schulden te voorkomen. Het gelijk trekken van de vermogensgrenzen is op dit moment niet toegestaan door de wetgever, daarbij zou uitvoering op deze korte termijn in de uitvoering ongewenste effecten hebben op inwoners. Op uw verzoek werken we op dit moment de mogelijkheden uit om bewoners die (mede) om deze reden in de knel komen te ondersteunen. Wat we wel weten is dat een gerichte, directe

uitkering aan de doelgroep boven de kwijtscheldingsgrens in de praktijk niet realiseerbaar is, zowel in de uitvoering door BghU als door privacybeperkingen. We zoeken daarom naar oplossingen om inwoners die (mede) om deze reden in de knel komen ondersteuning te bieden binnen de kaders van het armoedebeleid. Wij hebben toegezegd in Q1 2023 te komen met een brief met de precieze invulling van deze ondersteuning. Ook dekking is daarbij een vraagstuk. We onderzoeken de mogelijkheden hiervoor een deel van het verwachte restantbudget van de energievergoeding 2022 in te zetten. Mogelijk is daarvoor aanvullende besluitvorming nodig, daarover komen we dan t.z.t. bij u terug. Uw motie 2022M410 van 22 december 2022 ‘volgend jaar alsnog kwijtschelden belastingen minima’ zien wij ook als een oproep om daarbij te doen wat nodig is.

Zoals eerder is aangegeven in deze brief is het van essentieel belang dat we inwoners bereiken met onze regelingen. We onderzoeken daarom ook (met de BghU) welke opties we hebben om in de communicatie over (extra) ondersteuning die we als gemeente bieden, deze specifieke groep te bereiken. Ook daarover zullen we rapporteren in de brief in Q1 2023.

Samen de winter door
Hoewel de koopkrachtcrisis in 2023 minder diep in lijkt te grijpen in de levens van onze inwoners, realiseren we ons dat dit niet voor iedereen geldt in onze stad. We blijven ons daarom ook in 2023 inzetten om onze inwoners in nood zo goed mogelijk te helpen, in het bijzonder aankomende winter. We kunnen dat niet alleen, we doen dat samen met al die professionals en maatschappelijke organisaties, die ook onze extra ogen en oren in de stad zijn. We roepen u ook op om uw signalen te blijven delen, ze zijn waardevol en helpen ons om het verschil te maken. We zullen u regelmatig informeren over de laatste stand van zaken.

Na het eerste kwartaal van 2023 bekijken we of de koopkrachtcrisis voldoende tot rust is gekomen en er ruimte ontstaat om aan de slag te gaan met nieuw meerjarig armoedebeleid. Ondertussen blijven we lobby’en richting het Rijk om ook voor 2024 en verder voldoende inkomensondersteunende maatregelen te blijven nemen én hier duidelijkheid over te geven. Zodat er zekerheid en perspectief ontstaat voor inwoners met een laag inkomen, zodat ook zij weer verder vooruit kunnen kijken.

Hoogachtend,

Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,